

*“Skapa fler fritids-
aktiviteter för unga
(ex. idrotter etc).”*

– Kille, gymnasiet

B. Fritid

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar.

Kommunens eller samhällets ansvar när det kommer till ungas fritid handlar dels om att erbjuda ett utbud med många olika möjligheter för olika åldrar och intresseinriktningar och dels om att bevaka tillgängligheten samt se till att ingen utestängs från en stimulerande och meningsfull fritid. Forskning och tidigare studier visar dock att vissa grupper av ungdomar i lägre grad deltar i olika typer av fritidsaktiviteter. Bland annat framgår det att utrikes födda tjejer, unga med funktionsnedsättning, unga hbtq-personer och unga med begränsade ekonomiska resurser i lägre grad är aktiva i fritidsverksamheter och föreningar.¹

En studie från MUCF år 2020 visar också att det är vanligare att unga utrikesfödda, unga hbtq-personer samt unga tjejer upplever olika hinder för att delta i fritidsaktiviteter. I samma studie finner man också att var tredje ung med funktionsnedsättning och var fjärde ung hbtq-person avstår från fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemötta.²

1 MUCF 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering

2 MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid - tillgång, trygghet och hinder

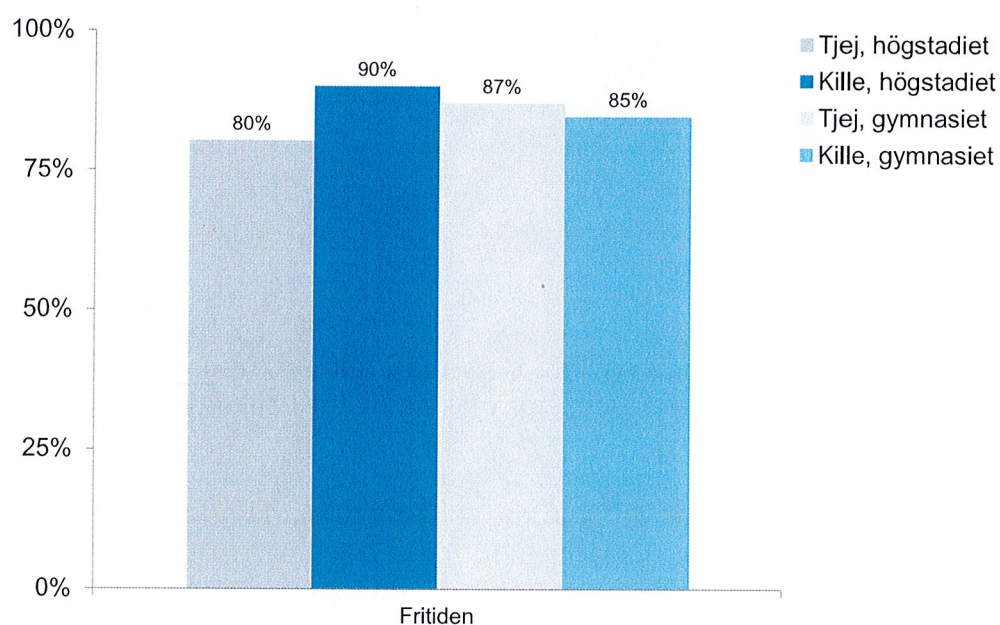
Nöjdhet med fritiden

I diagram B0 nedan redovisas andelen nöjda med sin fritid i Österåker. Vad som framgår är att majoriteten är nöjda. Högstadietkillarna är mer nöjda än högstadietjejerna.

Jämfört med rikssnittet är gymnasieungdomarna i Österåker ungefär lika nöjda. Högstadietungdomarna är något mindre nöjda jämfört med rikssnittet.

I diagram B0b på följande sida kan vi se att ungdomarna i Österåker är ungefär lika nöjda som tidigare år.

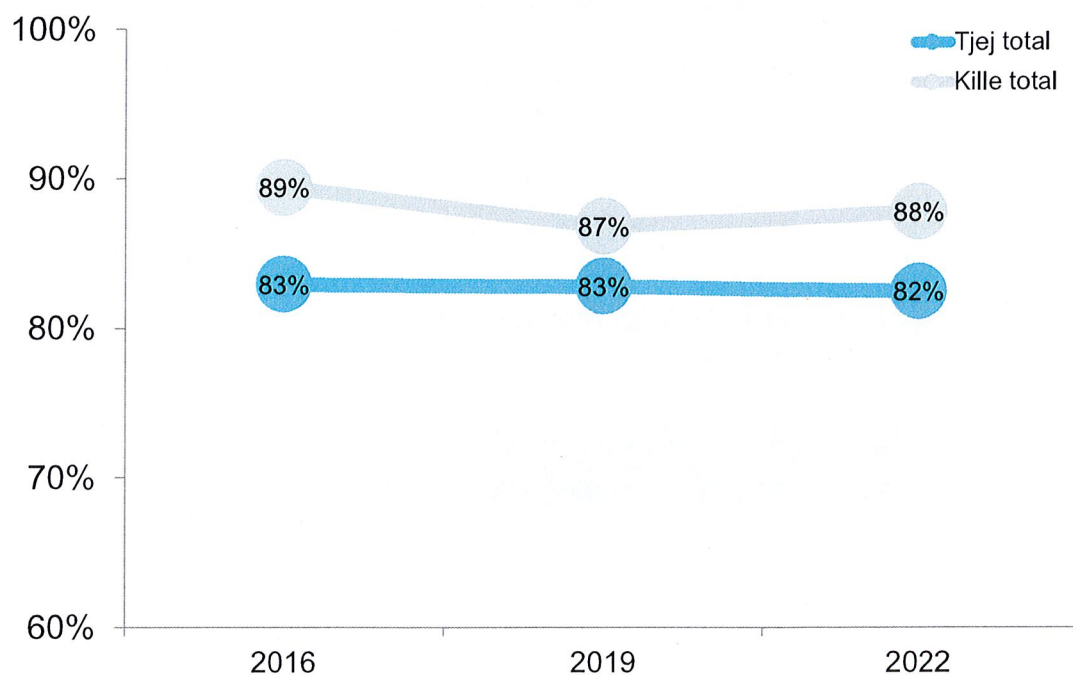
**B0. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid?
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"**

B0a. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse med rikssnittet

Österåkers kommun högstadiet	Riket högstadiet	Österåkers kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
84%	89%	85%	87%

B0b. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse över tid

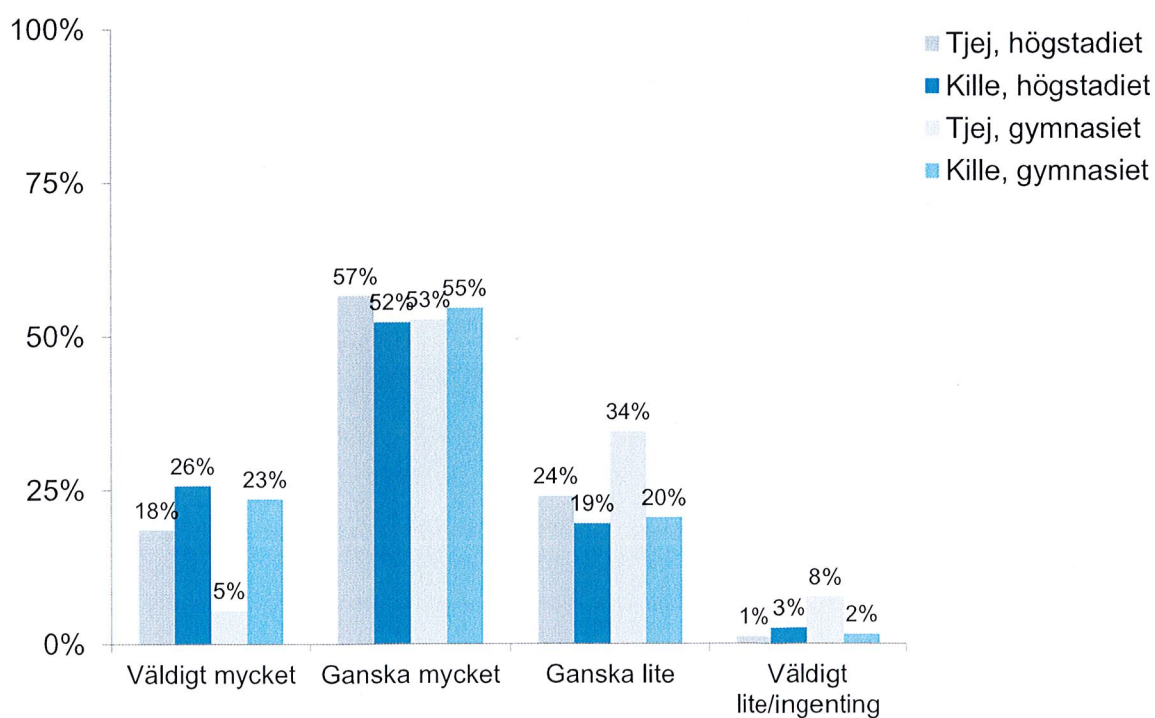

Utbud av fritidsaktiviteter

När det handlar om utbudet av fritidsaktiviteter i kommunen eller hur mycket det finns att göra så framkommer i diagram B1 att tjejerna är mindre nöjda med utbudet än killarna. Gymnasietjejerna är minst nöjda.

Mellan 22-42 % av ungdomarna tycker att det finns ganska lite eller väldigt lite/ingen-ting att göra på fritiden.

B1. Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?

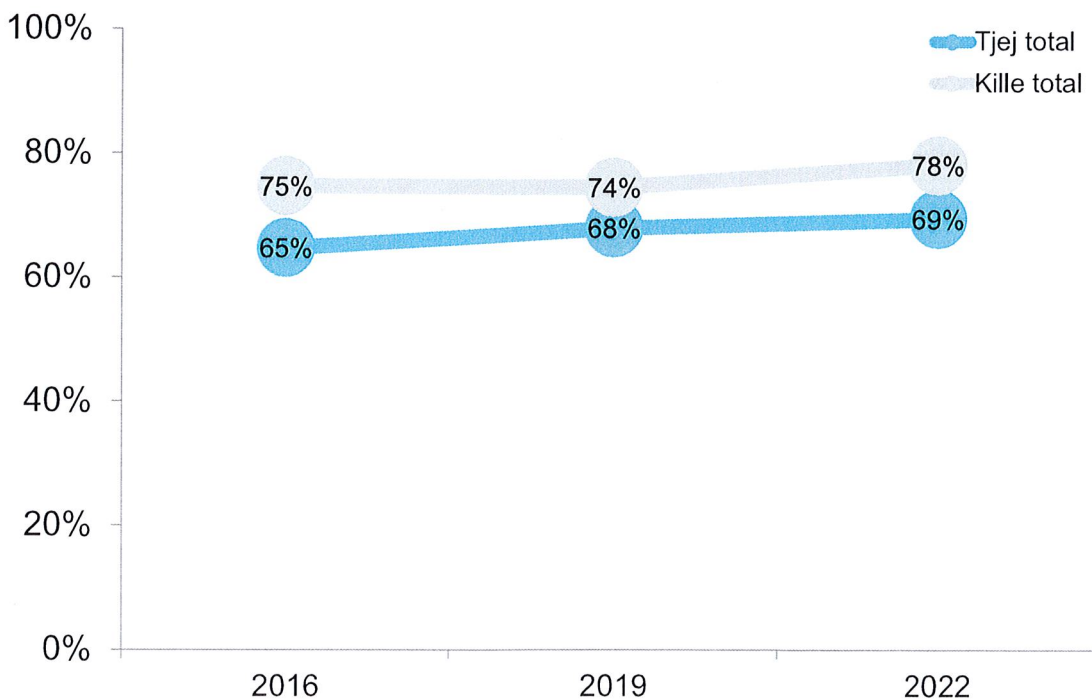
I jämförelse med rikssnittet framgår det att ungdomarna, främst i gymnasiet, i Österåker är något mer nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter.

Över tid har andelen killar som är nöjda med hur mycket det finns att göra på fritiden ökat något sedan 2019, medan tjejer är ungefär lika nöjda.

B1a. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse med rikssnittet

Österåkers kommun högstadiet	Riket högstadiet	Österåkers kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
76%	73%	69%	63%

B1b. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: Jämförelse över tid

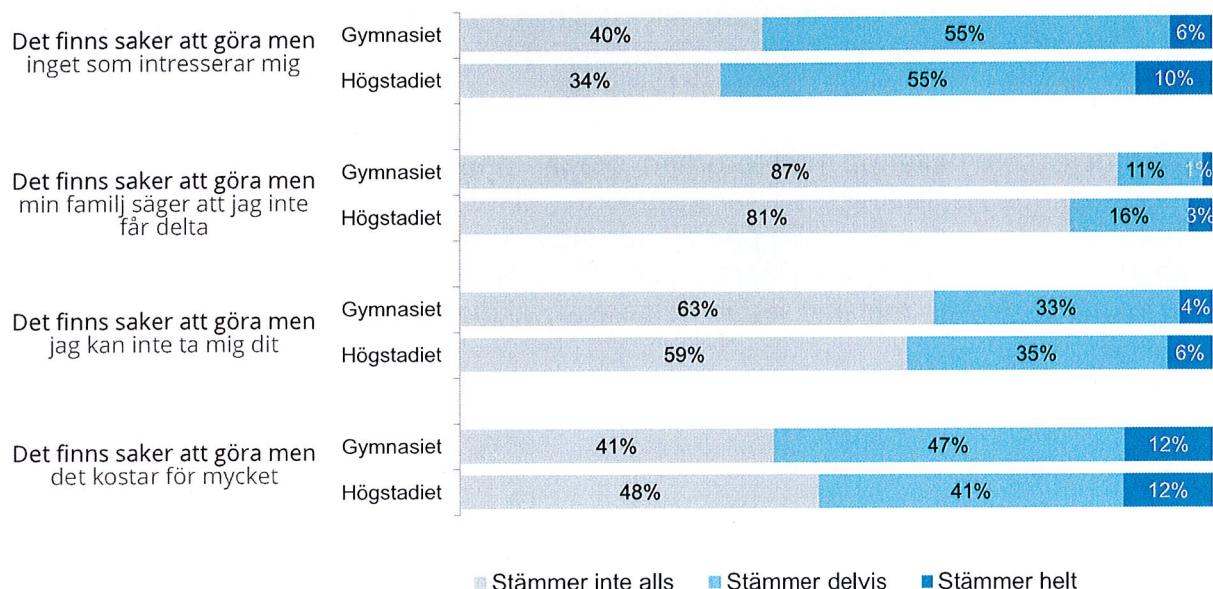

Orsaker till att avstå från fritidsaktiviteter

Ungdomarna fick ta ställning till några påståenden om fritidsutbudet. I diagram B2 nedan ser vi att det hinder som flest svarar stämmer helt eller delvis är att det finns saker att göra men inget som intresserar dem. Högstadiungdomarna (65 %) svarar detta i något högre grad än gymnasieungdomarna (61 %). Gymnasieungdomarna svarar däremot i högre grad än högstadiungdomarna att det finns saker att göra men att det kostar för mycket.

Jämfört med rikssnittet skiljer sig Österåker framför allt i påståendet "Det finns saker att göra men det kostar för mycket", vilket unga i Österåker i lägre grad svarar inte stämmer alls.

B2. Hur stämmer dessa påståenden in på dig?

B2a. Andel som svarat "stämmer inte alls" jämförelse med rikssnittet

	Österåkers kommun högstadiet	Riket högstadiet	Österåkers kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Det finns saker att göra men inget som intresserar mig	34%	36%	40%	36%
Det finns saker att göra men min familj säger att jag inte får delta	81%	85%	87%	90%
Det finns saker att göra men jag kan inte ta mig dit	59%	60%	63%	59%
Det finns saker att göra men det kostar för mycket	48%	55%	41%	46%

Vad ungdomarna gör och hur ofta

I diagram B3 redovisas vilka aktiviteter ungdomarna regelbundet (minst en gång i veckan) sysselsätter sig med. Vad som framgår är att det vanligaste bland både killar och tjejer är att streama film/serier, titta på youtube, TV eller gå på bio sam att umgås med vänner. Det är även en hög andel, 81 %, av killarna och 74 % av tjejerna, som tränar eller idrottar minst en gång i veckan.

Vad gäller tv-, data- eller onlinespel svarar 91 % av killarna att de spelar minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för tjejerna är 40 %. Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de håller på med foto/film, skapar innehåll på sociala medier, tecknar/målar, skriver, pysslar och syr. Tjejer svarar även i högre grad än killarna att de dansar, läser, lyssnar på ljudböcker/poddar.

Resultatet i Österåker gällande vad ungdomarna gör minst en gång i veckan är i många fall relativt likt riksnittet för Lupp, se tabell B3a på följande sida. Det skiljer sig dock i vissa avseenden, och det som sticker ut mest är att gymnasieungdomarna i Österåker i högre grad spelar tv-, data- eller onlinespel. Däremot läser de i lägre grad. Det framgår bland annat också att ungdomarna i Österåker i lägre grad än riksnittet går på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande.

Andelen tjejer som håller på med foto/film, skapar innehåll på sociala medier, tecknar/målar, skriver, pysslar och syr samt spelar tv-, data- eller onlinespel har ökat något sedan tidigare år, se diagram B3b på följande sida. Andelen tjejer som läser är på en liknande nivå som år 2019, men lägre än år 2016. Bland killar har andelen som läser minst en gång i veckan minskat sedan tidigare år, se diagram B3c.

B3. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

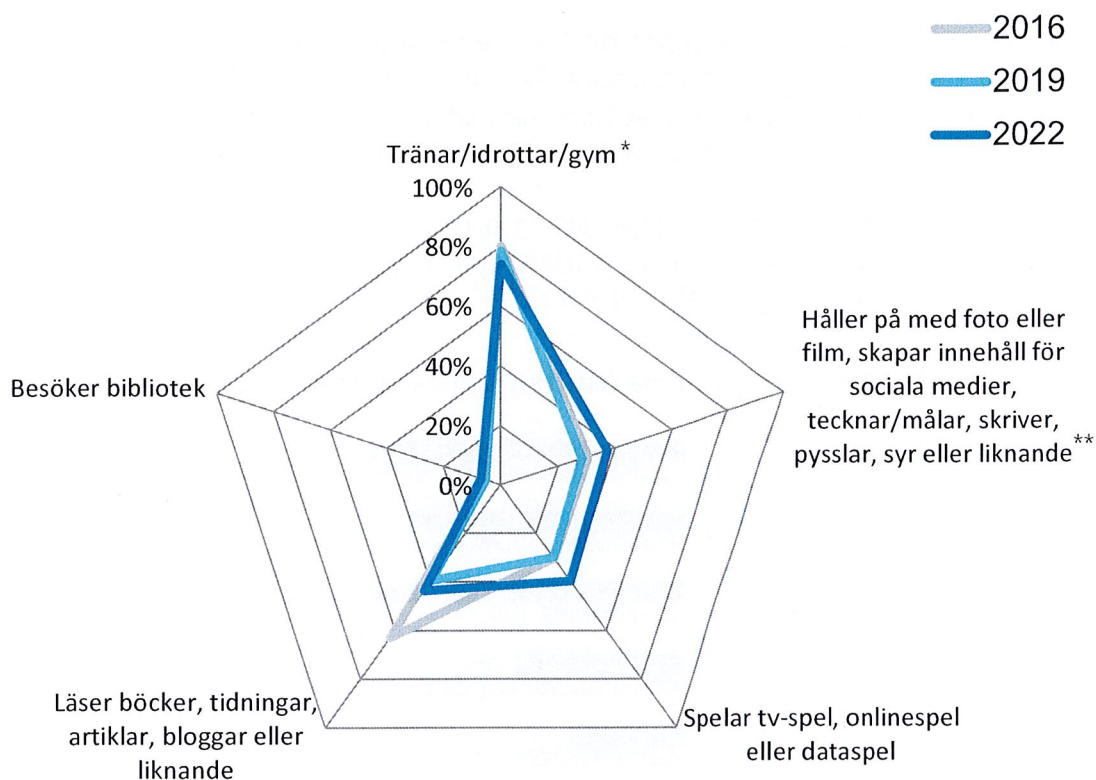

B3a. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse med rikssnittet

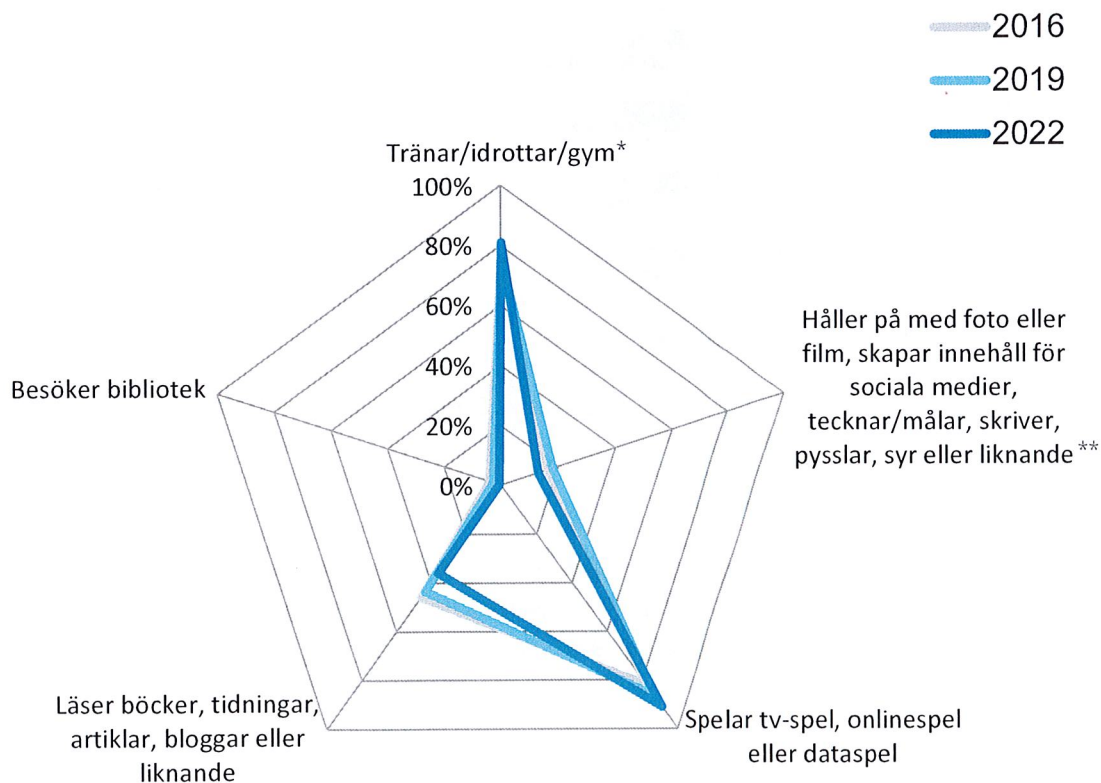
	Österåkers kommun högstadiet	Riket högstadiet	Österåkers kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
Tränar/idrott/gym	79%	78%	74%	72%
Håller på med foto eller film, skapar innehåll för sociala medier, tecknar/målar, skriver, pysslar, syr eller liknande	29%	29%	17%	22%
Spelar tv-spel, onlinespel eller dataspel	71%	68%	64%	55%
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar eller liknande	42%	42%	36%	43%
Besöker bibliotek	4%	6%	3%	8%
Är ute i naturen	58%	61%	53%	50%
Går på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	11%	17%	0%	4%
Går på teater, musikal, konsert eller dansuppvisning	1%	2%	0%	1%
Går på museum eller utställning	1%	1%	0%	1%
Går på match eller annat idrottsevenemang	19%	26%	23%	19%
Dansar	11%	16%	8%	11%
Spelar teater eller skapar musik	17%	13%	6%	9%
Spelar brädspel/sällskapsspel eller rollspel/lajvar	15%	19%	6%	13%
Streamar film/serier, tittar på youtube, TV eller går på bio	93%	91%	97%	93%
Lyssnar på ljudböcker/poddar	24%	24%	29%	30%
Håller på med motorsport, mekar, EPA, A-traktor eller liknande	6%	12%	19%	16%
Umgås med kompisar	84%	84%	88%	83%
Annat	55%	57%	52%	44%

B3b. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, tjej

B3c. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, kille

*Före 2022 löd formuleringen "Tränar/idrott/gym".

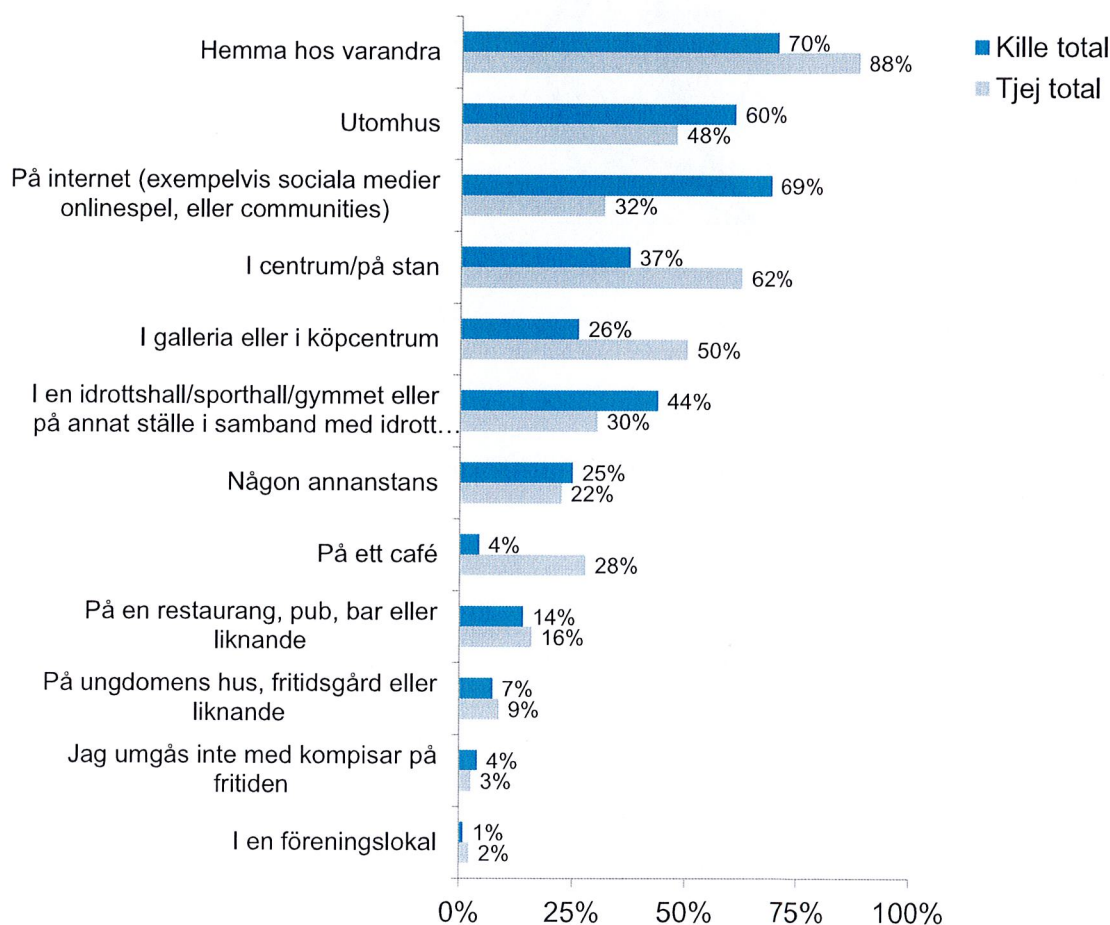
**Före 2022 löd formuleringen "Håller på med foto, film, tecknar, målar, skriver, pysslar, syr eller liknande".

Var ungdomarna träffas

När det kommer till var ungdomarna brukar träffa sina kompisar på fritiden är det vanligast att träffas hemma hos varandra. En väldigt hög andel av tjejerna, 88 %, svarar att de brukar träffa sina kompisar hemma hos varandra. Bland killar är motsvarande andel lägre, 70 %. 48 % av tjejerna och 60 % av killarna brukar träffas utomhus.

Killar svarar även i högre grad än tjejer att de brukar träffas på internet/sociala medier samt i samband med idrott. En större andel tjejer än killar träffas däremot i centrum/på stan, i galleria/köpcentrum samt på ett café.

B4. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?

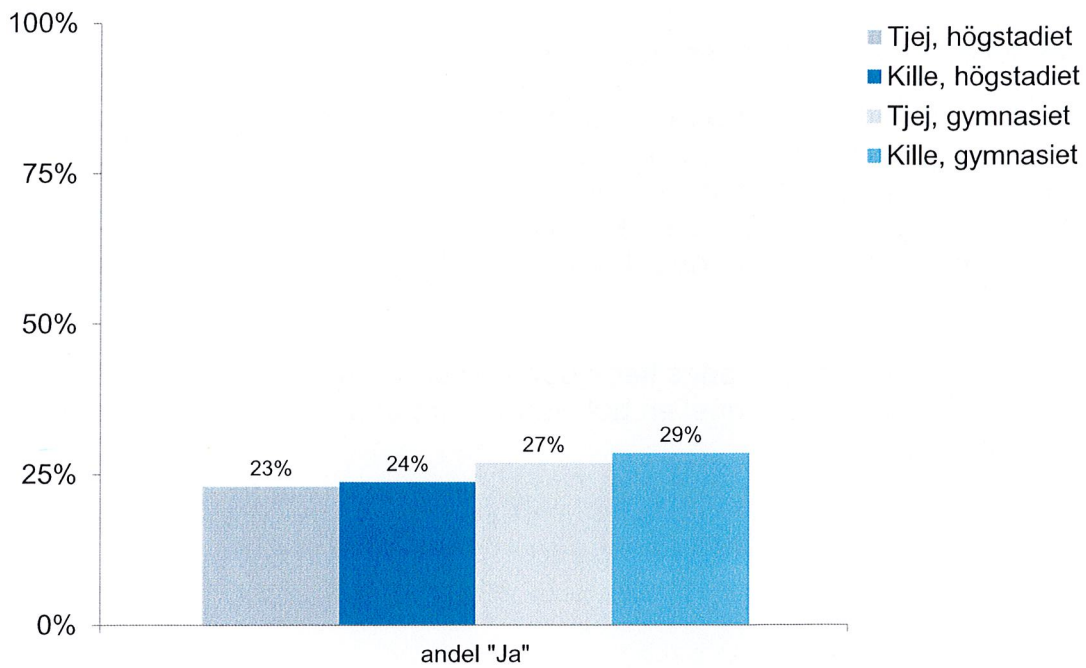
Saknas fritidsaktiviteter?

Ungdomarna svarade på en fråga om det saknas fritidsaktiviteter där de bor, se diagram B5 på följande sida. Mellan 23-29 % av ungdomarna svarar att det saknas aktiviteter. Gymnasieungdomarna saknar aktiviteter i något högre grad än högstadieungdomarna.

Vid en jämförelse med riksnittet ser vi att ungdomarna i Österåker saknar fritidsaktiviteter i lägre grad.

Det är ungefär en lika stor andel som saknar fritidsaktiviteter som år 2019.

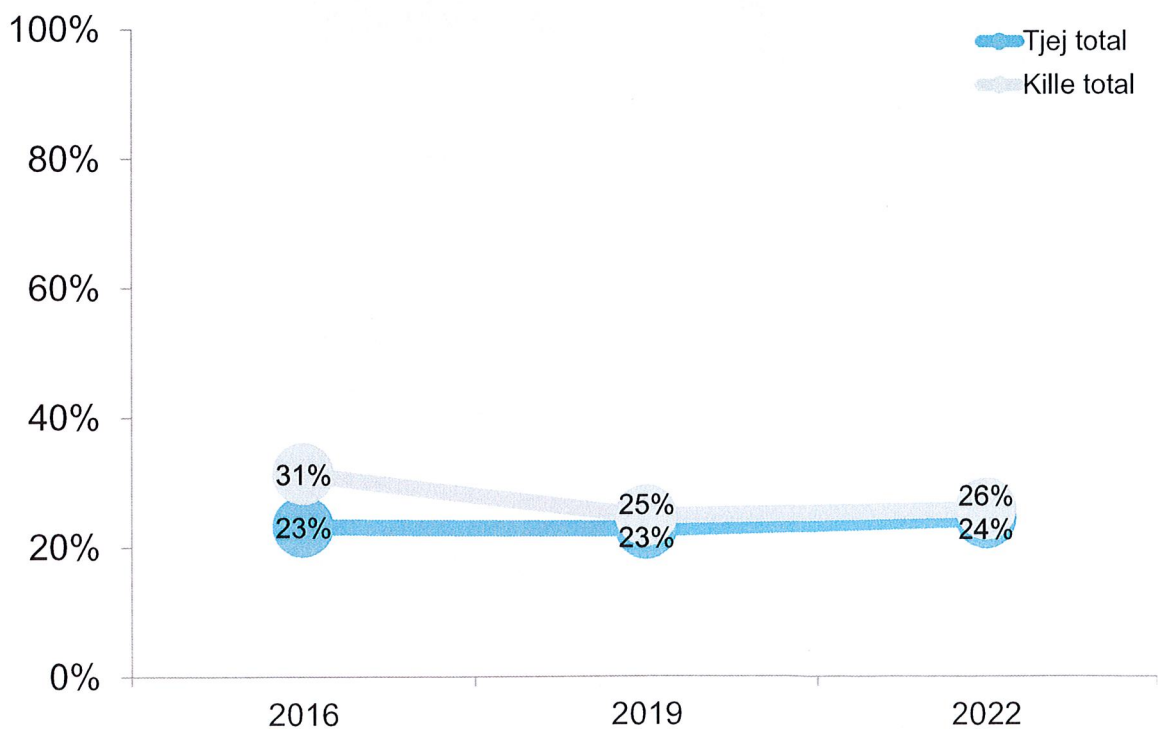
B5. Tycker du att det saknas fritidsaktiviteter där du bor?

B5a. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse med rikssnittet

Österåkers kommun högstadiet	Riket högstadiet	Österåkers kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
23%	27%	28%	35%

B5b. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse över tid

Vilka aktiviteter som saknas

B5c. Vad är det för fritidsaktiviteter du saknar?

Ungdomarna kunde även i fritext skriva vad för fritidsaktiviteter de saknar. Mötesplatser av olika slag önskas av många ungdomar. Det som främst efterfrågas är någonstans där de kan umgås med sina vänner. Flera kommenterar olika sporter - till exempel fotboll, skatepark, cykling, basket, volleyboll, bowling och simning. Några ungdomar kommenterar också att de saknar kreativa aktiviteter som teater och drejning.

En del ungdomar önskar att det fanns fler klubbar eller föreningar där unga med samma intressen kan mötas, till exempel en bokklubb. Fler paddelhallar efterfrågas också av ett antal ungdomar.

***"Saker att göra.
Olika idrottsaktiviteter.
De aktiviteter som
finns kostar antingen
eller intresserar inte
mig."***

- Kille, gymnasiet

***"Mer roligare spår
för cyklar i skogen,
samt mer intensiva
spår med fler hopp."***

- Kille, högstadiet

***"Träffpunkt för äldre
ungdomar 15-18."***

- Tjej, gymnasiet

***"Jag saknar olika
klubbar som en
bokklubb eller att
det finns någon
förening i närheten
där man kan umgås
med kompisar som
man inte känner."***

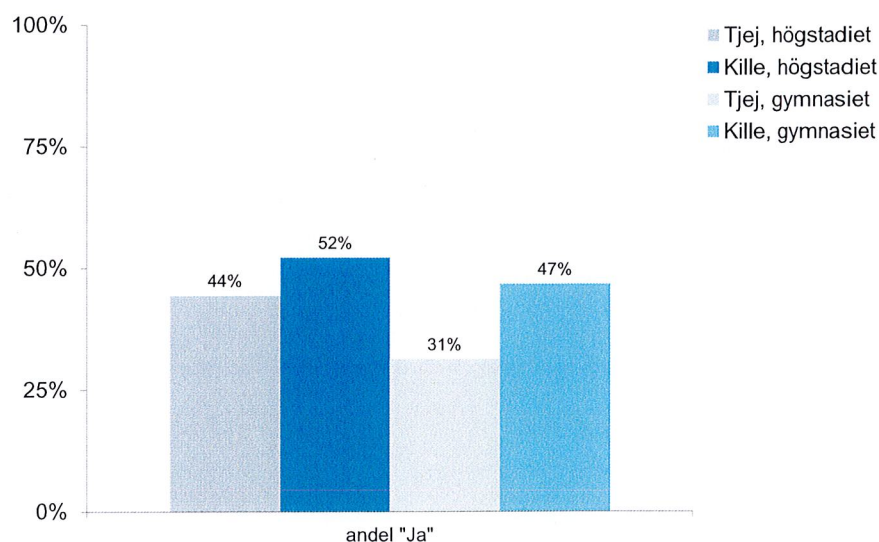
-Tjej, högstadiet

Medlemskap i föreningar

Flertalet studier visar att föreningsengagemanget bland unga minskat över tid. I en rapport från MUCF framkommer att föreningslivet i Sverige inte når en lika stor andel unga som det tidigare gjort. Unga är även i lägre utsträckning med i flera föreningar. Ju äldre undersökningsgruppen är bland 10–19 åringar, i desto högre grad gäller detta.¹ I Österåker svarar 47 % av högstadieungdomarna och 40 % av gymnasieungdomarna att de är medlemmar i en förening. Killar är föreningsmedlemmar i högre grad än tjejer.

Högstadieungdomarna i Österåker är föreningsmedlemmar i lägre grad än rikssnittet, se tabell B6a. Gymnasieungdomarna är föreningsmedlemmar i liknande grad som rikssnittet. I diagram B5b på följande sida ser vi att andelen föreningsmedlemmar är på en liknande nivå som år 2019, men lägre än år 2016. Skillnaden är störst för högstadiet.

B6. Är du medlem i någon förening? Andel "ja"

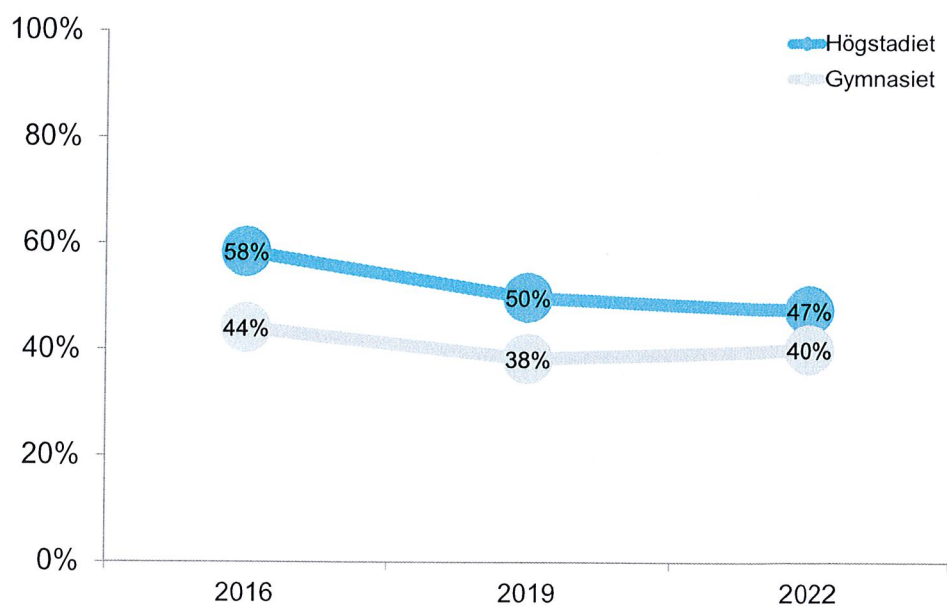

B6a. Andel som svarat att de är föreningsmedlemmar: Jämförelse med rikssnittet

Österåkers kommun högstadiet	Riket högstadiet	Österåkers kommun gymnasiet	Riket gymnasiet
47%	56%	40%	42%

¹ MUCF 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering

B5b. Andel som är medlem i en förening: Jämförelse över tid

Fördjupat om ungas fritid

Ungas fritid är ett särskilt prioriterat område för Österåkers kommun, och flera av frågorna om fritiden har därför analyserats fördjupat. I Österåker ser vi att majoriteten av ungdomarna är nöjda med sin fritid. Vi ser dock också att det finns vissa könsskillnader, och killar är mer nöjda med sin fritid och utbudet av aktiviteter än vad tjejer är. Killar är även föreningsmedlemmar i högre grad än tjejer. Genom sambandsanalyser kan man se vilka ytterligare bakgrundsfaktorer och frågor som samvarierar med exempelvis missnöje med fritidssituationen. Att förstå vilka faktorer som samvarierar med ungas syn på sin fritid kan stötta kommuner i arbetet med att utveckla fritidsområdet. Vad som är viktigt att komma ihåg är dock att sambandsanalyserna inte säger något om orsakssamband.

Ekonomiska förutsättningar

En av de bakgrundsfaktorer som tydligt samvarierar med ungas syn på sin fritid i Österåkers kommun är ekonomiska förutsättningar. De ungdomar som är missnöjda med sin fritid svarar i högre grad än övriga att de oroar sig för sina

Ekonomiska förutsättningar samvarierar tydligt med ungas fritids-situation

föräldrars ekonomi samt att de är missnöjda med sin egen ekonomi. Tittar vi på gruppen unga som oroar sig över sina föräldrars ekonomi ser vi också att de i något högre grad än övriga svarar att de saknar fritidsaktiviteter där de bor. De uppger även i högre grad att det finns olika hinder som gör att de inte kan delta i de fritidsaktiviteter som finns. Skillnaden är särskilt tydlig när det kommer till andelen som svarar att det stämmer helt eller delvis att de saker som finns att göra kostar för mycket. Bland de unga som oroar sig över sina föräldrars ekonomi svarar 81 % att detta stämmer helt eller delvis. Motsvarande andel bland de som inte oroar sig är 49 %.

När det kommer till vad unga gör på fritiden syns generellt inga större skillnader mellan de som oroar sig över föräldrarnas ekonomi och övriga. De som oroar sig tränar dock minst en gång i veckan i lägre grad än övriga. Bland de som oroar sig tränar 68 % minst en gång i veckan, motsvarande andel bland övriga är 79 %. De som oroar sig spelar även tv-spel, onlinespel eller dataspel i något lägre grad, men håller på med foto/film/innehåll till sociala medier/tecknar/skriver och liknande i högre grad. Därutöver ser vi att de som oroar sig över föräldrarnas ekonomi är föreningsmedlemmar i lägre grad än de som inte oroar sig.

Utöver att titta på gruppen unga som oroar sig över sina föräldrars ekonomi har vi också tagit fram ett index baserat på tre frågor för att analysera en grupp av unga som kan vara mer resurssvaga¹. Vad som framgår är att resurssvaga unga är mindre nöjda än övriga med sin fritid och utbudet av aktiviteter. De svarar även i högre grad än övriga att det saknas fritidsaktiviteter där de bor. Därutöver svarar de i högre utsträckning att det finns olika hinder som gör att de inte kan delta i de fritidsaktiviteter som finns. Bland resurssvaga unga svarar exempelvis 75 % att det stämmer helt eller delvis att det finns saker att göra men att det kostar för mycket, jämfört med 39 %

¹ De som svarat att de är mycket eller ganska missnöjda med sin egen ekonomi, att de är mycket eller ganska oroliga för sina föräldrars ekonomi och/eller att det hänt att de inte kunnat köpa saker som många andra i deras ålder gör

bland övriga. De svarar även i högre grad att de inte får delta i fritidsaktiviteter för sin familj samt i att de inte kan ta sig till fritidsaktiviteter.

Ekonomiska förutsättningar kan således vara ett hinder för ungdomar i Österåkers möjligheter till en meningsfull fritid. Även tidigare studier har bland annat visat att socioekonomiskt svaga barn och ungdomar i lägre grad deltar i organiserade fritidsaktiviteter och föreningar.²

Föreningsmedlemskap

Österåkers kommun har också valt att fördjupat analysera frågan om ungas föreningsmedlemskap. Vad som framgår är att de unga som är missnöjda med sin fritid är föreningsmedlemmar i lägre grad än övriga. Bland de som är missnöjda med sin fritid är 36 % föreningsmedlemmar, jämfört med 47 % bland övriga. När det kommer till vad unga gör på fritiden syns en tydlig skillnad mellan de som är föreningsmedlemmar och övriga avseende andelen som brukar träna/idrotta/gymma minst en gång i veckan. Av de som är föreningsmedlemmar uppger 92 % att de tränar/idrottar så ofta, motsvarande andel bland de som inte är föreningsmedlemmar är 66 %. De som inte är föreningsmedlemmar brukar även läsa minst en gång i veckan i lägre grad än de som är medlemmar. Vad som också framgår är att de som inte är föreningsmedlemmar i högre grad än det som är det svarar att de saker som finns att göra på fritiden inte intresserar dem. Bland föreningsmedlemmarna svarar 49 % att det stämmer helt eller delvis att det finns saker att göra men inget som intresserar dem. Motsvarande andel bland de som inte är föreningsmedlemmar är 75 %.

Hälsa

En ytterligare faktor som tydligt samvarierar med frågorna om fritid är ungas hälsotillstånd. Sambandsanalyser visar att de ungdomar som är missnöjda med fritiden i Österåker bedömer sin hälsa som sämre än de som är nöjda. Bland de som är missnöjda med fritiden skattar 36 % sin hälsa som mycket eller ganska bra, jämfört med 69 % bland de som är nöjda. De som är missnöjda med fritiden svarar också i högre grad att de har psykosomatiska besvär, som nedstämdhet och stress, flera gånger i veckan eller oftare. Hälsa samvarierar således tydligt med ungas fritidssituation.

Övriga skillnader

Det finns även vissa skillnader mellan de unga som svarat att de har en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom och de som inte har det. Vad vi ser är att unga hbtq-personer³ är mindre nöjda med sin fritid än övriga, och något mindre nöjda med utbudet av aktiviteter. De är även föreningsmedlemmar i lägre grad. Även unga som har en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom är något mindre nöjda med utbudet av aktiviteter jämfört med övriga unga. De svarar även i något högre grad att det saknas fritidsaktiviteter där de bor.

Det finns även vissa skillnader utifrån ungdomarnas bakgrund, och vad vi ser är att med utomeuropeisk bakgrund⁴ är mindre nöjda med sin fritid och utbudet av fritidsaktiviteter jämfört med övriga unga.

² Stockholms stad 2015: Jämlig fritid, bättre framtid: Om unga stockholmares fritidsvillkor

³ De som svarat att de har en annan sexualitet än heterosexuell och/eller att de har en annan könsidentitet än kille/tjej

⁴ De som svarat att de själva och/eller minst en förälder är född utanför Europa